

določuje ceno mleku in izdelkom in oskrbuje vsa kupčijska opravila.

§ 10. določuje o pošiljanju mleka.

Družniki so zavezani vse mleko od oglašanih krav redno in pošteno pošiljati zadrugi in ne sme noben družnik poleg še prodajati mleko od drugih krav v mestu. Ta določba ima namen zabraniti, da se ne snujejo iz lastnih družnikov tekmovalčja podvzetja. Red mora biti povsod.

§ 12. določuje način računjenja.

Koncem leta sklenejo se računi z družniki. Glavni računi z vsemi prilogami imajo se vsakateremu družniku poslati na dom z vabilom k občnemu zboru, ki razpravlja o računu in ga odobri, ter odobreni račun ima še potem 14 dni biti na razpolago družnikom, ki smejo ugovarjati in te ugovore pismeno izražati ravnateljstvu, katero mora izreden občni zbor zopet sklicati, ako je le pet družnikov vložilo ugovor proti temu letnemu računu. (Razvidi se toraj, da imajo družniki največjo pravico do računov, toraj se ni bati prekanjenja.)

Družniki dobijo potem izplačane svoje deleže; sicer pa more družnik takoj po preteku prvih 8 dni, ko je pričel pošiljati mleko, dobivati predplačila na račun primerno množini vposlanega mleka.

Važen je način določitve vrednosti mleka, katero se ceni po vsebini tolšče. V ta namen sklepa slehern mesec ravnateljstvo račune na podlagi kupčijskega vspeha, koliko pripada na en liter mleka. Zato se štirikrat v mesecu mleko krav od slehernega družnika preiskuje na vsebino tolšče in sicer se preiskuje specifična teža mleka z gostomerom, smetana z Chevalierovim kremometrom. Kot pravilo velja, da ima mleko pri 15° C. topline imeti specifične teže od 1.029 do 1.033. Posneto smatra se ono mleko, katero še 3% tolšče nima.

Preobširen bi postal, ko bi hotel navesti cel način preračunavanja vrednosti mleka, le toliko naj še poudarjam, da ne vsako mleko se enako plačuje, ampak kedor pošilja jako dobro tolsto mleko, bo za liter več prejel od onega, ki pošilja v zadrugo sicer pošteno, pa bolj pusto mleko, kakoršno je na pr. od mladovnih molznih krav ali od holandskih krav, ki sicer veliko pa malo tolstega mleka dajo. Ta način se mi dozdeva pravičen, ker sicer bi oni, ki bi imel holandske krave, kaj dobro opravil, zadruga pa trpela, ker le tolsto mleko bo obrajtano od kupcev, pa tudi iz takega bo kaj masla.

Slehern mesec mora ravnateljstvo te obračune vrednosti v mesecu doposlanega mleka naznaniti družniku.

§ 13. razpravlja o rezervnem zakladu,

§ 15. o prepirih, ki se izključljivo po cenivcev razsodbi poravnava in voli družnik svojega, zadruga svojega in glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske svojega načelnika tej razsodni skupini.

§ 16. določuje pogoje, pod katerimi je mogoče izstopiti iz zadruga. Vsakater more koncem leta izstopiti iz zadruga, vendar mora to naznaniti 2 meseca pred sklepom leta.

§ 17. določuje pogoje za razpust zadruga.

Poseben opravični red, katerega občni zbor odobriti ima, določuje opravičnik, ki se slehernemu družniku pri vstopu izroči in po katerem se ima družnik strogo ravnati pri 1. krmenji krav, 2. pri molži, 3. pri hlačenju in shranitvi ter prevoznji mleka.

Ta opravičnik podučuje, kaka krma se ne sme pokladati, kako se mora paziti na snažnost ne le posode, ampak tudi pri molži, katero mleko se ne sme pošiljati, in sicer mleko od krav, ki so bolne na višenu ali sploh bolne,

od krav, ki so v visoki dobri brejosti ali pa prve dni po teletenji,

od krav, ki so se vse vtrujene iz daljnih trgov še le prignale.

Te naredbe so potrebne, ako hoče zadruga obvarovati se škode in zgube ne le denarne, ampak tudi moralne, ker s pokvarjenim mlekom bi kmalu zgubila dobro ime in s tem kupce.

Nadejam se, da iz te razprave bodo zamogli kmetovalci do dobrega spoznati namen mlekarske zadruga, katero nasvetujem in želim le, da bi moj nasvet našel odmev vsaj za začetek pri večjih kmetovalcih, ki naj bi se v velikem številu zbrali, ko bodo od sl. kmetijske družbe vabljeni k posvetovalnemu shodu, v katerem se bo zamoglo marsikaj še določiti ali prenarediti, kakor bodo gospodje za dobro spoznali. Jaz sem le za temelj podal svoje nasvete in radosten bom, ako bodo naši gospodarji združili se v mlekarsko zadrugo, ki bo sigurno v korist kmetovalcem.

Kar mi bo le moč, podpiral bom rad zadrugo, ki ima po mojem prepričanju prelepo in važno nalogo za našo domovino, ki gotovo potrebuje vsestranskega napredka, posebno pa v kmetijstvu, stebru naše domovine. Ne strašimo se ne nekoliko težkoč, z dobro voljo bo vse doseglo se, ako le bodo res skrbni možje vzeli stvar v roke. — Naši kmetovalci potrebujejo zadrug, katere bodo pripomogle, da bodo zamogli naši gospodarji po poštenih cenah spečavati svoje pridelke. Le zadruga bodo zamogle našim pridelkom pridobiti kupcev tudi v veliki svetovni kupčiji. Časi so drugi in po teh morajo se ravnati kmetovalci, ako nočejo zaostati in propasti.

Fr. Povše.

Poziv vodstvom ljudskih šol, oziroma krajnim šolskim svetom.

Visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo dovolilo je na podlagi odloka iz dne 25. junija t. l., št. 8361, v podporo šolskim vrtom na Kranjskem 300 gold., koje svoto razdelil bode podpisani odbor vodstvom ljudskih šol, oziroma krajnim šolskim svetom, kateri v svoji prošnji dokažejo potrebo podpore, k čemur jih podpisani odbor s tem pozivlja. Dana podpora sme se porabiti edino le za zboljšanje oziroma ustanovitev šolskega vrta, ter bode podpisani odbor v svojem času zahteval dokumentovan izkaz o porabi prejete podpore. —

Prošnje za podporo vložiti je zadnji čas do

23. avgusta t. l.

podpisanemu odboru.

Prošnjam za podporo v namen zboljšanja uže obstoječega vrta je pridjati priprost načrt vrta, risan v merilu 1:100, iz katerega je razviden sedanji stan vrta iz različnih kultur. Popisati je tudi način, katerega se učitelj pri obdelovanju vrta drži.

Prošnjam za podporo v namen ustanovitve novega šolskega vrta je pa dodati dokaz, da je učitelj, ki bode vrt imel v oskrbi, zmožen praktično izvrševati šolsko vrtnarstvo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe
za Kranjsko.

V Ljubljani 3. avgusta 1886.

Gustav grof Thurn m. p.,
predsednik

Gustav Pirc m. p.,
tajnik.